

In pñti codice cōtinentur duo singulares ⁊ pñtiles tractatus. quorū pñm⁹ est de salute corpīs **H**ūc edidit excellentissim⁹ ac p̄batissimus medicine doctor dñs **G**uilm⁹ de saliceto **A**lt⁹ vero qui est de salute anime. miro quodā ⁊ diuino magis q̄z humano artificio ꝓposuit **R**euerēdissim⁹ pater dñs **C**ardinalis de turre cremata ordinis p̄dicatoꝝ sacre pagine doctor eximius.

Titulus pñmi hoꝝ duorū tractatū

Ad inclitū alfonsum aragonie ⁊ cecilie regē tractatus de salute corpīs editus bononie p̄ insignē virum dñm **G**uilmū de saliceto medicine doctorē famosissimū **I**ncipit feliciter

Salus corpīs potissime consistit in cōseruatione sanitatis. cōseruatio autē sanitatis in debita cōmēsuratōne sex rez innaturaliū a quibus tota dependet sanitas. vt tertio tegni asserit **G**alienus. que sunt **A**er. cibis potus sompn⁹ vigilia. **N**otus quies **R**epletio inanitio. ⁊ accitria aīme **I**dcirco ego **G**uilmus de saliceto medicinaliū doctorū studiū Bononiēsis mīmus. ad honorē dei ⁊ zelū publice vtilitatis. instāte quoqz. imo iubente inclito arragonū ⁊ cecilie rege. tractatū de salute corpīs breuiter atqz vt spero non iutiliter scribere adorioꝝ. imitādo vestigia p̄decessoꝝ meoꝝ. maxime vō p̄ceptoris olim mei dñi. p. de tussignano. nihil ei derogādo. s̄z honorādo poti⁹ eū qz insequēdo cū additōnib⁹ multis. **S**cripsit enī tractatū de ea re optimū. ⁊ pulcra sunt q̄ scribit atqz vtilia. sed gñalia satis. ego vero magis ad p̄ticularia descēdam. **P**rocedit autē dictus p̄ceptor meus ordinate admodū p̄ certas regulas iuxta nūerum sex rerum innaturaliū predictaz. ⁊ nos siliter in his additōnibus nris ita faciemus. suasqz hm̄i regulas ⁊ sua v̄ba om̄ia fidelit̄ prout iacent ad longū recitabim⁹. ⁊ post quālibet regulā quod nostꝝ est p̄ modum additōnū subiūgemus.

Prima igitur sua regula de aere talis est.

Quāuis nō sit tanta vis in electōne aeris tpe sano sicut tpe epidēmico. cōsultius tamē est morari in bono ⁊ puro aere. se moto a stagnis ⁊ locis palustribus q̄z in vtrario **A**dvertendū etiā q̄ pñciosa res est ⁊ male cōsequētie hēre cloacam p̄sertim fertā iuxta camerā. inde enī p̄t cārī febris pestilētiālis. ī quo mlti

male sciūt curare **ADDICIO** Cōueniēs ⁊ necēariū ē vt corpa
sana morētur in locis in qbus calor nō sit ita fortis q̄ hūiditatez
corpis in sudorē resoluat. Nam talis resolutio facit calorē ⁊ spīri
tus exalare. ⁊ p̄pterea totum corpus debilitat ⁊ p̄parat ip̄m ad e
gritudines ⁊ sēncopi. Silt nō dēt esse frigus tāte intētionis vt ex
eo corpa cōtrahant ⁊ oripilētur. q̄ tale frigus p̄parat ad extinc
tionē fin aliter caloris naturalis ⁊ mortificatōem membrioz ⁊ cor
ruptionē digestiōis. Terra ⁊ māssiones nō sint hūide nimis neqz
molles neqz palludiose neqz puluerulente. sed sint inter has dispō
nes medie. Igitur si loca fuerint nimis calida vel frigida. tēperen
tur cum cōtrario. Et si sint puluerulēta ⁊ sordida cū aqua talia lo
ca roziāda sunt. vt ex tali rozatiōe t̄pamentū recipiāt. Si vero sint
humida palludiosa aut mollia. moriādū est sup sollaria ⁊ loca al
ta. ⁊ exsiccētur loca cum igne suffuigatiōnibus de thure mirra ⁊ si
mulibus. Et hoc est quod vult Ga. in libro tegni caplō de causis
vbi dicit q̄ omē imoderatū reduciē ad moderatū per imoderatū
contrariū. Māssiones vero exercitiales si quis cogereē stare in cā
po sic ordinent. Tentoria debēt multū separi abiuicem. ⁊ reuolui
pote versus septētrionē si est estas. si vero est hyemps ecōtrario.
Et si herbe mali odoris ibi fuerint vel cadauera aut alie res fetide
cōburant. q̄ ignis remouet oēm maliciā ⁊ fetorē a rebus

Secūda regula de cibo ⁊ potu.

Cribit ysaac in libro viatici. Conservator sanitatis stoma
chū custodiat. ne cū cibo sit ei necēarius ip̄m p̄hibeat. ne
qz ei vnqz plus det de cibo vel potu q̄z digerere valeat. Questitū
em fuit a Galieno quenā esset medicina p̄fectior. qui r̄ndit. absti
nentia. Que est duplex. v̄lis videlicet ⁊ p̄ticularis. v̄lis vt hō to
taliter abstineat a cibo ⁊ potu donec appetit⁹ sensibiliter v̄l rōna
biliter r̄fortet. Et dico rānabiliter. aliquē em contingit q̄ a calore
fundi stomachi in teiuno fumi ⁊ vapores resoluūtur impediētes
orificiū stomachi vbi viger v̄tus appetitiua. ⁊ cānt ibi repletōem
siue saturitatē fantastica. vñ sumpto pauco cibo fumi deponūtur
⁊ v̄tus appetitiua cōfortatur. Ecce p̄pter hāc cām nō est bonū v̄l
tra modū teiunare. q̄ stōchus exinanit⁹ attrahit sibi ab oib⁹ mē
bris diuersos hūiores q̄ corūpūt in ea ⁊ sunt cāe mltaz egritudi

3
nū. vt ait **Gal.** Sz pñctularis abstinētia ē abstinere a rebus sili⁹
cōplexiōi. sicut coleric⁹ ab allio pipere. ⁊ vino forti. ceterisqz reb⁹
calidis ⁊ siccis. flegmatic⁹ a rebus flegmaticis. ⁊ sic de alijs **Rō**
aut qre ātūqz iusserūt tā paz comedere ē vt calor natural⁹ dñetur
rei digestibili **Nā** si in comestiōe passiūū pñet actio. gñat falsū
diū quod ē magnū preparamētū ad sanguinē corrupendū. ⁊ ad ma
los hūiores ⁊ morbos gñandū. **ADDUCJO.** In mēsuratōne ci
bi ⁊ potus opz cōsiderare qnt. tatē. q̄litatē. vsuetudinē. ⁊ regionē
De his duob⁹ vltimis ait **Auicēna** li. i. ca. de eo quod comedit⁹
⁊ bibit⁹. **Regiones** hñc pprias naturas ⁊ vsus sūt res extra rōem
⁊ in hoc expimentū vincit rōem **Dicit** etiā ibidē **Est** nāqz cibus
q̄ solet comedi i quo existit aliquod nocumentū melior cibo bono
nō vsitato **Cōcordat** ypo. secūda pñctla affouismoz dicēs **Ex** ml⁹
to tpe vsueta. ⁊ si fuerint deteriora insuetis. min⁹ molestare consue
uerūt **Et** itez in alio affouismo **Assueti** assuetos ferre labores. et si
fuerit senes debiles fortib⁹ iuuenib⁹ facili⁹ ferūt. **Pieterea** regio
frigida meli⁹ ⁊ cū miori lesione sustinet errores coēdēdi ⁊ bibē. i
qz regio calida. eo q̄ natura i regiōe frigida fortior ē qz i calida
⁊ vētres calidiores ⁊ oīa interiora i tptibus frigidis **De** qbus ait
ypo. pñā pñctula affouismoz **Vētres** vere ⁊ hyeme calidissimi sūt
natura **Silr** dicim⁹ de regioib⁹ **Quātitas** cibi ⁊ potus talit⁹ mē
surari dētne stōchus vēter aut vpoēdūta tēsiōne grauent⁹ **Qua**
litas pñō mēsurat⁹ p saporē **Un** **Auicē.** li. i. ca. de eo quod come
ditur ⁊ bibit⁹ **Nutritēs** meli⁹ est quod meli⁹ sapit dūmō bone fue
rit subñe **Secūdo** ex agnitōne pplexionis ⁊ pponis eius q̄ regit⁹
qa si fuerit pplexionis calide ⁊ cōpōnis rare. regat⁹ cū calido hñ
te aliquā viscositatē moderato vsu **Silē** enī augmētāt ⁊ cōfortat
suā silē; dūmō vsus sit tpatus **Si** vō nō sit tpatus facit suā silē fu
rere **Et** quod dñm est de vno gñe cōplexionis ⁊ compōnis intelli
ge de oībus alijs

¶ Tercia regula de somno ⁊ vigilia.

Non est bonū imidiare sompto pradio dormire **Si** vō dormiē
dum ē. tūc paz dormiat⁹. ⁊ longe a pradio. **Alioqn** seqret⁹ capitz
dolor. indigestio stomachi. ⁊ reuma. **Ergo** dormire coactus remo
ta zona ⁊ calciamētis primo p dimidiā horā sup latus dextrum

gescat. et per aliam dimidiam super sinistram. donec hora finiat et non amplius ob causam predeat. **E**t scitote quod dormitio ante prandium macilentum reddit corpus. quod humiditas eius exsiccat. scilicet post refectorem impinguat. Quilibet autem precipue refectus spiritus teneat in tempore dormitionis caput eleuatum et pectus. ne cibum reducans ad officium stomachi ipsum aggrauet. et per omnes caput et membra spiritualia in ledant. **AD 3130**
Quauis sonus diurnus vituperetur nocturnus vero sit naturalis et a philosophis approbatus. si tamen homo nocte vigilauerit propter causas. comode potest dormire in die. maxime si fuerit consuetus. Nam consuetudo in talibus maliciam remouet. Preterea sonus debite fecius aufert dolorem et lassitudinem acquisitam ex labore et vigilijs et impinguat corpus. maxime cum tempore fuerit tempus. Si vero plurius et nimis fuerit reddit corpus lassum et pigrum et superfluitatibus plenum.

Quarta regula de motu et quiete.

Scitote quod duplex est motus siue exercitium scilicet tempus seu equale quod toti corpori prestat calorem tempus siue equaliter. id est non excedentem. et tale exercitium in splendide et quiete viuentibus cibum preoccupare debet. Nam per ipsum calorem naturalis mouetur a centro ad circumferentiam et excitatur in toto corpore. quod adiutus per calorem acquisitum ex parte exercitij huiusmodi ditates superfluas sub quibus latitabat in toto corpore consumit. quibus consumptis ipse calor naturalis fit acutior ad digestionem celebrandam. **E**cce quod utile est tale exercitium per quod etiam corpus humanum a medicinis laxatis excusatur. si fiat quomodo et quando oportet. Aliud est exercitium inaequale seu inpartum. illud prestat toti corpori calorem inaequalem id est excedentem et in fine inrigidat et exsiccat. Cuius ratio est. quia per ipsum multum consumitur de calido et humido naturali. et ita debilitatur virtus naturalis in membris. que virtus in calido et humido consistit. ut ait philosophus. Tale igitur exercitium non oportet in regimine salutis. Si tamen per errorem contigerit subtrahi debet de cibo. et addi de potu. eo quod potus facilius refrigerat quam cibus. ut patet in viatoribus. Quod tamen intellige de tali potu qui si multum est cibus et potus. et non de aqua que est potus tamen. Ipsa enim aqua post tale exercitium est venenum secundum Avicennam. extinguendo scilicet calorem et ipsum mortificando in membris principalibus que sunt. cor. epa. cerebrum. Aduertendum tamen quod exercitium equale frequentius debet fieri in huiusmodi et in vere quam in autumno vel estate. eo quod superfluitates plus habundat in il

4
Iis tpsibus. qñ etiā in estate ⁊ autūno multa fit cōsumptio hūidita-
tum a calore aeris ⁊ aptione poroz. nec tm̄ comedit̄ in illis tpsib⁹
sicut in hyeme ⁊ in vere **Nō** tm̄ excludo. qñ tūc debeat vti exerci-
tio equali. sed nō ita frequē sicut alijs duob⁹ tpsibus. rōnib⁹ adiū-
ctis. **ADDICJO.** Cōcordat almāsoz li. iij. ca. de mēsuratōne
motus. vbi dicit q̄ motus mediocris añ comestione excitādo ca-
lorē ⁊ remouēdo supfluitates a corpe pparat stomachū ad recipi-
endū cibū cū auiditate ⁊ ipm digerendū. ⁊ iō añ comestione est sa-
nitatis cōseruatiū. sed post comestione q̄ facit calorē naturalez
ad exterius exalare spūs debilitādo. p istā viam vtutes natules ⁊
digestione corrūpit. ⁊ fm hoc ē infirmitatis gñatiū. **S**uauius vo
⁊ debilis ⁊ puus ⁊ tardus ⁊ curt⁹ post comestione adiuuat ad me-
liorem ⁊ cūtiore descēsum cibi ad fundū stomachi **H**oc etiā vult
Auiē. primo cān caplo de eo quod comedit ⁊ bibit.

¶ Quinta regula de repletōne ⁊ inanitōne

Anteq̄ eatur ad mēsam quātū possibile ē supfluitates pcedentis
digestionis expellātur. ne fiat cōmixtio puri cuz impuro. neue sto-
machi ⁊ intestinoz vtus cōturber. **E**t fm Aristotelē q̄tuor sunt
cāe multaz egritudinū. s. diuersitas ferculoz. plongatio mēse. in
debita masticatio. ⁊ nim⁹ ac frequēs pot⁹ in mēsa **P**rimo qñ va-
riā comedūtur fercula. tūc forsan primū est durioris digestionis
mediū aut facil. terciū vero mediocris. ⁊ sic fit altricatio cibario-
rum. vñ varij diuersiqz gñant̄ hūiores. ⁊ natura multuz laborat
digerēdo **S**ecūdo in plongatōne mēse. primū qñqz prius digeri-
tur ⁊ in feces vtitur q̄z vltimū incipiat digeri. et tūc digestuz tra-
hit indigestū ad ipm epar qui ē p̄iceps opis et cocus nature **T**er-
cio necārio est pfecta epulaz masticatio **N**atura em̄ dentes ordi-
nauit vt cōterant cibū atqz mollificēt añqz ad locuz digestionis
videlz ad stomachū trāsmittat. **Q**ui vo nō cōterit epulas suis de-
tibus pfecte masticādo is naturā sui corpis multū defraudat. sibi
qz mltas ac varias pparat passiones **H**inc est q̄ voraces et gulo-
si sepe nūero egrotāt. raroqz vel nūqz ad maturā perueniūt senectu-
tez **Q**uarto nim⁹ ac frequēs pot⁹ ipedit digestionē quēadmoduz
superfūdere aqz olle bulliētī ipedit et⁹ feruorē **S**el tm̄ in die come-
dere essz laudabile quo ad aliquos vt sūt p̄gues et flegmatici bñ

tes meat⁹ latos. sec⁹ v^o ē de colericis macrib⁹. calidisqz et siccis
corporib⁹ hātib⁹ meatus strictos. vt ait **Auic.** Vel saltē si bis co
medēdū est. sit ip̄a cena modica in omī tēpore **Ier** at in die come
dere oīo fugiēdū est **Iuxta** illud. **Qui** sel⁹ est iust⁹. q. bis vīr. bēnīa
q. plus **Et** ego anūcio vobis q. īfiniti moriūtur ex repletōe nimīa
pauci v^o ex ieiunio v^l inanitōe **Iuxta** illud **Excessus** facim⁹. sed
nos an nosqz voram⁹ **Caueat** at oseruator: satietatis in q̄cūqz refecō
ne comedere vsqz ad satietatē. q. valde nociua ē talis coēstio in
qua nō sentit aliqs locus vacu⁹ in stōcho **Sz** illa deterior q. tēpe
ramētū egredit⁹. et ī stōcho natat. **Surge** ergo de mēsa cū aliq̄ti e
surie q. mox sublatīs epul⁹ euanesce **Et** si aliquo die excessus fuerit
tūc seq̄nti die comeda⁹ et biba⁹ famelice. ne fastidiū gñer. **AD**
DICTIO. Balneū est de gñe repletōis **Nā** si fuerit repidū et fiat
post refectōem cū cibis digest⁹ est in stōcho corp⁹ impīguat **Est**
etiā de gñe inanitōis. **Nā** si fiat an refectōem seu corpore ianito.
et hoc ē post oēm digestionez. et post mūdificatōem egestiōnis et
vine. et sit calidū sufficiēter. et ī eo hō sudauerit. et fricatōez in eo
mktā sustinuerit. corp⁹ extenuat et desiccāt. magis at si ī eo dormi
erit **Quod** dicit⁹ in reglā **Sel** tū in die coēdere laudabile ēē **Cō**
cordat **Gal.** in de ingenio satietatis dicēs q. oīs hō san⁹ inter diē
et noctē a d min⁹ sel⁹. et ad pl⁹ bis. mane. s. et vespere coēdere dēt.
Sz quod meli⁹ et tēperati⁹ oibus hoīb⁹ existit ē vna die comede
re semel. et hoc circa meridiēz et post terciā. et alia die bis. ante ter
ciā videlz et in vespēris. et sic rtinūare hanc alternatiuā. et ī hoc
cōueniūt oīes phisici **Sed** comedere semel corporib⁹ magis exte
nuatis vt colericis vel melācolicis incōueniens est et inutile val
de **Colericis** propter nimīā acuitatem q. resoluit hūiditatē 3 substā
rialem et sudorem **Melācolicis** propter debilitatēz v̄ritis natura
lis et caloris. etiā quia propter cruditatē me nbioz vento consu
mūtur. **Quoz** virtus debilis multū cibum vnica vice sumptū di
gerere et rectificare nō pōt **Comedat** ergo melācolicus bis in die
et parum qualibet hora

¶ Sexta regula de accedētib⁹ anīme.

Scitote insuper q. gaudiū nimīū ni nīaqz ira pariformiter eu
tari debēt. **Nam** cito apparet eoz mala et pernicioza impressio.

5
ADDICIO. Ut vult almasos caplo de pseruatione sanitate.

Gaudiū tpatū quod fit cuz pūssione 7 nō subito excitat naturā 7 confortat oēs vīrutes aīales 7 naturales 7 spūs. 7 adiuvat sanos ad oēs actōes melius 7 nobili⁹ faciēdas. ppter hoc bonū est oī bus hoibus nisi indigētib⁹ mioratōne carnis. qī gaudiū mltipli cat carnē in corpe 7 hūiditatē **G**audiū vō quod subito 7 abiqz pūssione fit. qī subito inducit enētātōez in spūalib⁹ 7 calore exīti bus circa cor facit spm̄ 7 calorē exalare abiqz reditu ad cor. 7 sic subitā mortē inducit **I**ra vō inflāmādo spm̄ 7 calorē in corde si p seuerauerit inflāmat cor 7 mēbra 7 scit possidere febriē. 7 spēali⁹ si hō fuerit calide nature. ppterea tales p̄cipue abstinere dēt **H**a bētes at cor frigidū 7 cōplexionē frigidā cōforat. nisi nimia 7 cō tinua fuerit nimisqz pseuerauerit. vñ talib⁹ aliqñ vñ censet **A**mplius nimia cura cūcticia 7 sollicitudo carnē 7 spūs diminuūt 7 fa ciūt hoīem melācolicū 7 imobilē. oēsqz opatōes aīales 7 natura les dirimūt ac destruūt **E**t sō hō q san⁹ viuēre desiderat dēt eas vitare p posse. nisi dū intēdit miorare carnē 7 hūiditatē corpis vt dcm̄ est. 7 p carnē mltiplicatā timet ne infirmitates incurrat

Ultima regula de q̄tuor āni tpiibus.

Obseruāda sunt q̄tuor āni tpa q̄ sunt ver. estas. antūpnus. 7 hyēps **U**er incipit ī medio marcij durās vsqz ad mediū iu nij. 7 ē calidū 7 hūidū aereū. 7 in eo ē germiatio sanguis eo q̄ est tpatē nature **U**n in eo tpe expedit comedere pullos gallinaz. tur tures. oua sorbilla. et lactucā cū aceto. lac caprini. et p̄sces asp̄ia tiles cōditos cū sp̄ibus aromaticis **E**t nullū tps aptius ē fleubo thomie. sudori medicis laxatis et ceteris purgāmētis. **N**ā qcqd erroris medicie ex cura vl fleubothōia ī alijs tpiibus accidit. hoc tps veris suo tpatmēto et sua nobilitate restaurat **E**stas incipit in medio iunij durās vsqz ad mediū septēbris. et ē calida et sicca ig nea **I**n quo tpe excitat qdā hūor q̄ dicīt colera rubea. **Q**uare cauēdū ē ab oī eo quod ē calide et sicce nature ab esu et potione calidis. et a nimia saturitate. p̄cipue ī hoc tpe ne extinguat calor natural⁹ **C**omedat qcqd fuerit frigide et hu. nature. vt carnes vi tuline cum aceto. cucurbite et pulli saginati ex farina ordeacea. et fructib⁹ acetosis **U**en⁹ coherceat et motus siue exercitiū nimīū

et balnea modice fiat **A**utūpn^o incipit in medio septēbris durā
 vsqz ad mediū decēbris. **F**rigid^o est et siccus t^{er}rens. in quo gñā
 tur colera nigra. i. melācolia **U**tēdū est reb^o calidis et huide natu
 re. vt sunt pulli. agni. vne dulces. vinū verus et subtile. et sibi bus.
Exercitiū in hoc tpe et balnea et purgatōes magis pmittunt^r qz i
 estate **H**yps incipit i medio decēbris durās vsqz ad mediū mar
 cij frigida ē et huida aquea. i. quo tpe gñā^r flegma **U**tēduz est
 ergo reb^o calidis et sicce nature. vt pulli colubaz. et arietū carnes
 et assature. et vniuersa pīguia. ficus. nuces. vinū rufuz optimū. et
 olera **A**bstineat^r a solutōe vētris et fleubothoia nisi necitate vige
 te. **E**xercitiū moderatū in hoc tpe plurimū omenda^r. **H**ec habui
 de dicere de regimie sanitatis a radicib^o phisice vitatis supra.
 aduersus q^o si quisqz volz arguere. garrul^o ille erit poti^o qz cōspu
 rator. **E**a vō si custodierit hoies. sani pfecto et lōgeuo tpe viuēt
Sin mīn^o. nō medicis. nō arti medicie. sed stulticie sed inobedien
 tie sed sue negligētie ascribāt. **A**DDICIO **Q**ue si in oib^o ob
 seruare nolint. quo ad aliq^o saltē id faciāt **E**a enī qnto meli^o p^ocisi^o
 qz obfauauerint. tāto meliorē p^ocissiorēqz sanitatē mūdiorē senectū
 tem et vitam longiorē sortient^r

Partícula secūda huius operis.

De pnosticis seu pūitione futuraz egritudinū ex signis anice
 dentib^o. et de cōsilio pseruatiuo ab eisde egritudib^o

AD salutem corpis duo pūcipalit^r regunt^r. s. ueniēs ordi
 natio sex rez inaturaliū de q^o stati dicim^o. **A**liud ē puidere
 p signa sup futurā egritudinē ne eueiat. aut absqz forti lesione eue
 niat. cū quo fin tractatū salutis corpis seu pseruatōis saūtaris fa
 cie n^o **N**ā hec secūda ps ē valde vtil^o in regimie saūtaris et in omi
 opatione q^o depēdet ex futuro. vt vult ppo. in ploqo pnosticoz.
Igit^r si dolor capitis vel emigranea fortis et māsiu^o fuerit cauē
 duz ē ne hūiores ad oculos dscēdāt et dilatēt pupillā et gñent
 in oculo seu ocul^o maculas malas seu telā aut cataratā. **E**t si cū me
 dicis medicatis capitis et alēratib^o malā dispōez puideri nō
 poterit recurrat^r ad caplīm ppe egritudis **S**alt^o faciei si pseue
 rans aut mult^o fuerit et fortis. oris torurā p^otendit vicinā. **P**roui
 deat^r cum solutis. sear^o ac vomitis. **F**acies quoqz infirmi cū for

Et aceto in quo mētaſtꝝ ſit decoctū fricari dēt. ⁊ comēſito mīnuen
da ac ſubtriliāda. **A** vino p̄terea oīno abſtinere. gargarismis frica
tionibꝫ purgationibꝫ ⁊ ſternutationibꝫ vti dēt patiens. **L**ociꝫ vero
corpis ſaltus mltus ⁊ diu pmanēs ſpasmū pnoſtīcat. **I**n hoc ca
ſu fortiter euacuare tūenit corpꝫ ⁊ totaliter fricare ⁊ calefacere. ⁊
regimē oīno ſubtriliare. ⁊ medicīas fortitꝫ calefaciētes admīſtrare.

Stupor ⁊ mēbroꝝ debilitas ī aliqꝫ pte ptendit palīſim. **S**ubtrī
liandū ē regimē cū iſta ceperint appere. ⁊ cū medicīs calefaciēti
bus qꝫ faciāt ad palīſim puidēdū. **R**ubedo faciei ⁊ oculoꝝ at
qꝫ maīſtatio venay in ipīs ⁊ deſcēſus lacriay ⁊ impoſita patiē
di lūis claritatē ſi iſta aſſuerit cū forti dolore capitis frenēſim p
noſtīcat. **P**rouideatꝫ cū infractōe totiꝫ corpis cū oleo roſaceo mīx
to cū aceto ⁊ cū fleuborhoia vene capitis ⁊ baſilice. ⁊ cū medicīa
colerā mēdīficāte vt ē medicīa ſcā ex ſcamonia. aloē. mirabolaīs
citrinis ⁊ ſilibus vel cū alīa medicīna magis temporata ⁊ minus
periculosa vt eſt medicīna facta ex tamarindis māna caſtiaſiſtu
la ſucco roſay ⁊ ſiliā. **I**ncubꝫ ⁊ v̄tex ſi pſeuerēt ⁊ ſortes fuerint e
pilentiā p̄tēdūt. **P**rouideatꝫ cū forti medicīa ⁊ mēdīficatōe facta
ex pillis fetidis ⁊ ex melle ſqlītico v̄l cōpoſito dato cū ſp̄lo aque
decoctōis v̄ſopi cīpi achori capay ⁊ peonie. ⁊ aliqñ cum tꝛiaca.

Triſticia abſqꝫ maīſta cā diu pmanēs puſillatitas atꝫ timor
⁊ cordis malignitas atꝫ deſpatio melācolīa ſcāt. **S**uccurrať cū
hīs qꝫ dicentꝫ in caplo de melācolīa. ⁊ accipitꝫ hīc melācolīa p e
gritudinē p̄hūore. **S**i ira ⁊ furor cū ſtabilitate pſeuerauerit ⁊
tēpus multuz cōtinuauerint manīā ſignificat. **S**uccurrendū eſt cū
rebus conſerētibus ad manīā ⁊ demonīacā paſſionē. **C**um ali
quis circa oculos q̄ſi muſcas volare vel quaſi pilos ſtare inſpexe
rit. vel in circuitu eoꝝ que aſpiciūtur fumū aut vaporem viderit.
p̄ncipiū deſcēſionis aque ad oculos inuit. **P**rouideatꝫ cum me
dicinis huiꝫ capituli ſcilꝫ aque deſcēſionis ad oculos. **C**atar
rus ⁊ coriſo ſi frequēter euenerint ⁊ pſeuerauerint. timendum eſt
ne p̄tiſis vel aſma vel paſſiones pulmonis eueniant. **I**deo in bre
ui ſuccurrēdum eſt cum medicinis ſuoꝝ capituloꝝ. **S**udor
multus atꝫ perſeuerans abſqꝫ cauſa maīſta corpis ſignificat
repletionem. **U**nde ypocraſ quarta p̄ricula afforīſmoꝝ. **S**udor
multꝫ ex ſono abſqꝫ maīſta cā ſcūs ſignificat qm corpꝫ plurio

utitur nutrimento. si vero cibum non accipient hoc fiat fecat quæ
evacuatiōe indiget **S**ubueniatur cū abstinentia aut fleubothomia
Si aut sudor fetidus fuerit. tūc febriē vicinā fecat **S**ubueniendū est
cū rebus medicatib⁹ colerā **T**remor cordis frequēs p̄tendit
mortē subitanēā. **C**ū fleubothomia 7 v̄tris solutiōe succurrat. 7
7 sp̄alr cū rebus mouētib⁹ hūiores adustos et melācolicos vene
nosos. vt sūt polipo. sene. epithim. elebo. nigr. 7 silia. **R**epletio
supflua 7 nimia tiores emathoye passiōis. i. enissiōis sanguis cū
vomitu stōchi i futuro p̄ter timorē appoplexie 7 mortis substance
affert **S**tati cū fleubothomia succurrat **S**ensui pturbatio ac mo
tiui debilitatiō si cū repletiōe fuerit futurā nūciat appoplexiā **S**ue
currēdū ē cū fleubothomia purgatiōe 7 gargarismo **B**rauitas si in
extro latere sit apud costas posteriores. i. apud costas impfcās
7 curtas. 7 pūctura atqz tēsiō epatis fecat lesionē **S**ubueniatur
in caplo de egritudinibus epatis. **F**acies 7 palpebre si inflatæ
fuerint ydiopisim 7 cacesiā fecat. **C**acesia ē mala hitudo p̄cedens
ydiopisim. **E**gestio plus tincta solito ytericiā fecat. **S**ed si fue
rit alba sicut egestio canis fecat ytericiā cū opilatōne. que deopt
lantia regrit **E**gestionē liq̄de indigestiōne significat 7 malaz
in stōcho 7 epate dispōem. vel mūdificatiōem maloz humoz ex
tū in venis seu cursum hūorum ex venis ad intestina mediātib⁹
meseraicis que cōtinuātur cū sima vel cōcauitate epatis 7 ipis in
testinis **M**ollis egestio faciens anī adustiōne aut pūcturā dis
finteriā demrāt futurā **S**uccurrat cum medicatio 7 alteratio
colere vt sunt mirabolā citrini. 7 silia. **P**uritus anī futuras
emorrodas fecat. sp̄aliter si puritus ille fuerit absqz cā vermiū
in loco exītiuz **U**rina fetida putrefactōez in epate 7 venis fecat
7 q̄ se. euenire dēt seu vlceratio in vesica aut v̄ijs v̄inalib⁹. 7 hoc
p pūcturā loci distinguit **U**rine ardor diu pseuerans vesicā 7
virgā pustulis hereditabit **L**assitudo 7 dissolutio mēbrioz cū
destruatiōe appetitus febriem fecat futurā **Q**uādo aliqs sentit
pūcturam p totū corpus ad modū acus. 7 cū hoc habuerit exten
siones absqz volūate significat sp̄ pustulas subitanas **S**uccurra
tur cū fleubothomia 7 ventosatiōe. **L**ōmotio cōtinua sub cure
cū ardore 7 aliqua oripilatōne febriem interpolatā fecat **S**uccurrē

dum ē cū mūdificatōne **F**ractio mēbroꝝ cū dissolutōne absqꝫ
cā exsēca ⁊ cū obūbratōe vīsus ⁊ oīm sensuū ⁊ debilitate appe
titus febrē crinua fcat **C**ū fleubothoia succurrat statī añqꝫ sup
ueiat **D**estructio appetit⁹ ⁊ nausea colicā inuit **S**uccurrēdū cū
clisteri sōno ⁊ abstīnētia **A**dult⁹ rubor faciei cū obscuritate ⁊ an
belit⁹ angustia. ⁊ vocis raucedo leprā incipiētez iā accidere time
re faciūt **S**uccurrat statī cuz modificatis adustoz ⁊ alt⁹ raris vt
sunt medicie elebo. nigri. polipo. sene. epithi. ⁊ silibus **S**ilr qñ qꝫ
pruritū siccū habuerit p totū corp⁹ ⁊ cū hoc senserit pūcturas ad
modū acus ⁊ fornicatōes quasdā p totū corpus. ⁊ faciē cū ocul
obfuscatā hūerit. leprā futurā fcat **S**uccurrat velocit⁹ vt supra.
cū rebus ʒferēt ib⁹ ad leprā ne con pō cū mala ʒplexione firmet

Si i vere sgnātia mltos iuadat repletēm fcat ⁊ mltiplicatōez
male materie **S**uccurrat cū fleubothoia ⁊ vētosatōe. vētris solu
tione. abstīnētia. ⁊ gargarismis fcis cū rob nucū ⁊ moris ⁊ silib⁹

Cūqꝫ in h. eme appoplexia palisis ⁊ siles egritudies fuerit mlt
triplicate fcat repletēm ex materia frigida multiplicata pō aeris
corrupti p nimā hūiditatē **R**emoueat materia subito ⁊ continue cū
pillul fetidis ⁊ silibus. cū sternutatōib⁹ ⁊ abstīnētia a cibo ⁊ po
tu **Q**ñ medicus estate dispōem aeris cōsiderauerit ⁊ viderit q
multe eueniūt pluuiē. nubes quoqꝫ ⁊ pluuiay mltitudo die ac noc
te pseuerauerit. ac meridionales multi vēti exflauerit. vl⁹ aer etiay
ita qetus fuerit vt nō moueat. ⁊ cū hoc etiā meridional⁹ vētus tur
bidus existit. aerē pestifex p caliditatē multiplicatā cū hūido fcat
Succurrat put in seqnti tractatu docebitur

Particula tertia et finalis totius operis.

De consilio pseruatiuo ⁊ curatiuo contra pestilentia variolas
morbillos ignē persi. ū ⁊ apostemata subito interficiētia

Antidotū pestilēcialē ē duplex pseruatū ⁊ curatū. **P**reserua
tiū etiā duplex. dietale ⁊ medicinale. **D**e qbus oibus sed
prius de regimie ditali sex rex inaturaliū pdcāz seruato ordie tra
ctabim⁹. **P**RI^{mo}. **A**er corruptus fetidus vel infectus euitetur
p posse. **D**om⁹ sit septētrionalis potius qꝫ australis **C**amera sit
m edia nō inferior reumatica neqꝫ etiā superior **I**pe turbido ⁊ nebu
loso nō est bonū ire p villam. sed cuz aliquo occupari infra domū

b i.

in qua sint pauci. **SECUNDO.** Carnes grosse et viscosae entur.
tur. et pisces pro posse. et acrumia ut cepe et ailia et hmoi. **De** cepe
tñ cū aceto aliquā paz sumat. qz gñat hūorē corroderē vneā vt
vult Auic. in. y. et hoc sit raro **fiat** salsamēta et potagia cū aceto
et succo citri et acetose et spēbus tpatis. dimittē o piper et multuz
acura Omia dulcia dimittātur p posse maxie qz excedūt in dulce
dine. qz gñant hūorē viscosuz vt ait **Galien⁹.** **fruct⁹** oēs vitari
dēnt nisi acetosi vt cerasa acria et malogranata **Sz** loco fructuū
vtraf vno cocleari conādi pparati siue ofecti. et hec ē medicia so
lēnis qz nullo tpe dēt omitti vt vult Auicēna in secūdo **Et** vt bre
uiter dicā aceto vti i cibo et potu tpe pestilētie est nocumētū ipius
asscuratio. a tota em q̄litate refiit hmoi corruptōni **Potus** sit vi
nū albu claz pollitū et mediocris saporis seu pōtici. nō rubeū. ne
qz fumosuz. et potius eligat⁹ vetus qz nouū. qz magis exsiccat. et
nouū nō est p̄plete digestū. **Limphe⁹** vinū aqua cocta infrigida
ta **Bibere** aliqui in mane et paz de bona maluelia vlt aliquo vno
pōtico vtile ē. cū vigenet calor. naturalē spūs multiplicādo et sup
fluitates exsiccat. **TERCIO.** Somnus diurnus reprobatur
in hoc tempore. post prandium saltē. **Et** si dormiendum est. hoc
sit paz et tarde a comestione rēota corrigia et calciamtis. et capi
te et collo bñ eleuatis. a frigore p̄cauēdo. **QUARTO.** Ape epi
dimie exercitiū fugiēdū est i aere discoopto. qz plus attrahit de
aere infecto. sed tñ p̄mittit⁹ exercitiū aliq̄le i aere recluso hitatōnis
seu dom⁹ stōcho ieiuno. et plus laudat⁹ quies qz exercitiū in hoc
tpe. **QUINTO.** Repletio saturitas ebrietas igurgitatio multi
plicatio ferculoz p̄logatio mēse quāuis ōni tpe sint mala. pestiā
tñ in tpe pestilētie **Inanitio** p̄cipue i hoc tpe mala **Expurgare** ce
reby p nates et palatū et corp⁹ euacuare ab oibus supfluitatib⁹
ē bonū q̄nto plus ē possibile. **SEXTO.** Coit⁹ ira et nimū gau
diū silt euitent⁹. et balnea nisi i extremitatib⁹. **Corpa** em illa sunt
pestilētie disposita a qbus fit magna resolutio. vt hoies abutētes
coitu vel fluētes in balneis. et q calefiūt labore vlt magna ira. **Et**
hec sint de sex rebus inaturalibus. et de p̄seruatiuo dietali. **DE**
DIETINA p̄seruatiua sumat bis in septiana de bona r̄riaca.

ad q̄ntitatē fabe cū vīno albo aq̄tico v̄l līmphato. vel cum aqua
 acetose quod meli⁹ est **U**el sumat puluis fcūs de radice tormētil
 le **U**l pul. seu pillē formate ab auic. ⁊ rasi h̄mō. **R**ecipe aloe cicof
 ni. 3. i. mirre. croci. aii. 3. seīs. cū vīno fiāt ⁊ cū vīno lumanē ad q̄z
 titatē. 3. i. vel cū s̄rupō acetosō vel syrūp de ribes v̄l aq̄ mēte **D**i
 citur ⁊ ē v̄ez q̄ oīs hō freq̄ntē vtens his pillul' sp̄calr in principio
 pestilē ie euadet eā ⁊ nō incurr̄z **A**lēt em̄ hec pillule q̄z resoluūt et
 exsiccat ⁊ sūt sine cura. ⁊ eaz vsus freq̄nter q̄z nūq̄z fuit iūcta me
 dicina op̄ar ei. nec tā laudabil' ⁊ exp̄ta. ⁊ sumant' semel bis v̄l t̄s
 in septiana **L**apis bezaraic⁹ valet oīa oē venenū. valz etiā bol⁹
 armenic⁹ sūptus cū aceto v̄l aqua frigida ī pua q̄ntitate. sifr ⁊ ter
 ra sigillata **E**lcūariū dyātos valens ad tiorosos tristes furiosos
 debiliū spiritūū. cardiacis sincopizātibus ou alecētib⁹ ouenies
 reliq̄as hūoz nocinōz ⁊ cibi corrupti venenosi potēt er expellēs a
 peēte epidīmiali ⁊ aere venenoso necnō a febrīū corruptōe p̄seruat
CU **R**A. **S**i v̄o morb⁹ pestifer euenerit. aut ē febris sola. vel cū a
 postēate **S**i ē febris sola ⁊ v̄eter nō est laxus puocer' cū supposi
 torio v̄l clisteri post fiat fleuborhoīa de basilica. ⁊ pua. q̄z in tali
 bus v̄tus ē debilis ⁊ materia multū mala. ⁊ q̄nq̄z nō mltā **E**t die
 ta teneat' vt ī a. utis q̄ntū ad cibū ⁊ potū **A**erūtū licz in pua q̄n
 titate freq̄nti⁹ dēnt cū aliquo ofortari p̄pter dep̄ditōem spiritūū
 nā aliter p̄derēt appetitū. ⁊ illi qui v̄l it se h̄nt ī comedēdo euadūt
 ⁊ v̄iūt vt ait auic. in iij. **N**ō dēt patiēs sustinere siti sed ī potu a
 liq̄d acetosuz admisceat'. vt ē vinū mal' agranatoz. s̄ruptus de ri
 bes. aq̄ acetose. succ⁹ limonū vel succ⁹ citri. **C**auēat' a forti medi
 cina. q̄z freq̄nt' tales p̄ fluxū v̄ētris mouētur **S**z castia fistula tha
 maridi. reub. viole. pruna ⁊ q̄nq̄z clisteria p̄nt admistrari **S**p̄ me
 dicus h̄eat mentē ad ofortādū cor. ⁊ illud p̄ alio remedio nō post
 ponat' **C**ofortet' ergo cū ep̄thiātib⁹ ad extra. ⁊ cū scrupis ⁊ alijs
 medicamibus ad intra. in q̄bus oībus sit infrigidario ⁊ odoram̄
 tuz. vt sūt acetositas citri ⁊ pomoz. ⁊ granata acetosa. cāphō. san
 dalis ⁊ silia **E**lcūariū dyāthos de quo supra loquutū ē admistre
 tur q̄z valde ofortat **A**lz etiā trīasādal' ⁊ diarodis abbis **P**aup̄
 res v̄o sumāt succarā rosaceā cū aq̄ frigida ⁊ modico aq̄ rosacee

Abstineat patiens in balneo ⁊ potu aq̄ calide tanq̄z ab inisio mor-
tali quia multiplicat pestilentia ⁊ calidū accētrale ac hūidum. ⁊ ap-
petitū deicit sp̄m̄qz exalare facit. **S**iliter abstineat ab vsu brodioꝝ
carniū hūitum caliditate ⁊ hūiditate actu. nisi illa brodia rectifi-
cata fuerint cū agresta. vino de granatis. aceto ⁊ silibus. **S**i autē
cū febie est epistema. tūc fiat fleubothomia fm̄ exigentiā loci vbi
sentitur dolor. **S**up locū apostematis nō ponat̄ ryrīaca. q̄a ip̄a
ppellit venenū añ se. ⁊ sic faceret apostema p̄fundari. **A**postēata
m̄qz debēt rep̄cuti. ⁊ ideo supra nō ponat̄ acerū. morella. planta
go. ⁊ hm̄oi. sed ponant̄ attractiua ⁊ maturatia emplastra. **S**i vō
esset ignis p̄ficus in quo nō apparet tumor magn⁹. sed nigredo ⁊
cōbustio ⁊ cito dilatat̄. fiat emplastr⁹ tale. **R**ecipe malisgranatoꝝ
acetosoꝝ quātū volueris. frāgant̄ ⁊ cū aceto coquātur. postea bñ
terant̄. ⁊ totum extendat̄ sup p̄nūm vel alutā. et desup applicet̄.
Postq̄z apostema ruptū erit. quia nō est p̄ntis speculatōnis. quod
cūqz sit illud. manū c̄yrgicali c̄imittat̄.

ExPLICIT opus tripti-um de salute corp̄is editū Bononte. per
dñm Guilhermū de saliceto medicine doctorē solēnissimū

Incipit tractatus q̄ int̄tulat̄ salus aīe al̄s stabilimentū fidei
catholice. editus p̄ reuerēdissimū p̄rēm dñm Cardinalē de turre
cremata ord̄is p̄dicatoꝝ eximīū sacre paḡine doctorē. **E**t diuidi-
tur in septē p̄riculas fm̄ q̄ ibi sunt septē rōnes seu argumta effica-
cissima veritatē huius fidei stabilientia

Argumentū primū.

Docet nos diuina scriptura. et consonat naturalis rō ac
moralis doct̄na q̄ nō est credendū om̄i sp̄ui. **E**t itē q̄
qui cito credit leuis sit corde. ecci. xviij. **I**teqz amone-
mur p̄bare sp̄s an̄ ex deo sint. **P**roinde quo incōpie
hēsibīlīora atqz altiora sūt q̄ p̄ponūtur credēda. eo edificatioꝝ
dēnt eē argumta q̄bus illa credi opteat. **N**unc xp̄s docēs trinita-
tem in diuīs atqz vn̄itatē cōsistere. asserensqz eē filiū dei et xp̄m in
lege p̄missuz ac p̄phetis. et sacrificia sacramtaqz noua institues
ac nouā legē dēs. nō exegit a nobis vt solis ac nudis v̄bis suis